

Studijní výsledky z přednáškové činnosti Rudolfa Steinera

Adolf Arenson

Přednáška

pronesená při vzpomínkové slavnosti ve výroční den úmrtí Rudolfa Steinera, 30.března 1930 ve Stuttgartě a dne 28.dubna 1930 u příležitosti velikonočního sjezdu v Goetheanu v Dornachu.

Milí přátelé!

V den, kdy náš veliký učitel a vůdce opustil fyzickou pláň, postavil se před naše duše zcela zvláštním způsobem požadavek, jež byl vnesl při vánočním sjezdu. Tehdy ve vánočních dnech roku 1923, byla silou jeho slova, zvěstujícího vůli duchovních vůdců našeho pozemského poslání, vytvořena jednota mezi tím, co nazýváme anthroposofickým hnutím a naší Anthroposofickou společností, která do té doby byla jen vnějším rámcem pro ono hnutí. Tím však byl vznesen na každého člena společnosti požadavek, aby svoji příslušnost k ní uzřel v novém světle; byli jsme povoláni dělit se s Rudolfem Steinerem o odpovědnost vůči duchovním mocnostem, kterou až do té chvíle byl nesl on sám. A na znamení ztotožnění hnutí a společnosti - což však nebylo jen znaméním, ale zároveň realitou - postavil se sám v čelo společnosti. V plné důvěře mohli jsme přijmouti jeho dar, neboť on to přece byl, jenž nás vedl, jenž nás dovedl chránit před nesprávnými kroky.

To vše se rázem změnilo v okamžiku, kdy přestal býti tělesně mezi námi. Nyní stupňovala se naše odpovědnost do nezměrná - aniž bychom směli budovati na moudré, láskyplné radě svého vůdce, museli jsme od nynějška moudrost a lásku hledati jen u sebe samých - a věděli jsme, jak poskrovnu oplývá naše duše těmito nejvyššími statky. V tomto těžkém postavení byli jsme před pěti roky - jsme v něm i dnes. Toto líčení našeho postavení lze snad pociťovat jako něco, co nám bere odvahu. Leč, milí přátelé, vůči tomuto postavení lze zaujmouti též jiné stanovisko: že je právě nyní na nás, abychom napnuli všechny svoje síly, aby životní dílo Rudolfa Steinera zůstalo čisté, aby se lidstvu stalo přístupné. Pak můžeme býti uchvázeni velikou radostí, pocitem štěstí, že nám takováto úloha byla svěřena. A aktivita, která z tohoto štěstí vzroste, může nám pomoci překlenouti bolest nad tím, že svého velikého vůdce již nevidíme ve svém středu.

Jednoho jest však zapotřebí, chceme-li rozšiřovati mezi lidstvem dílo Rudolfa Steinera: abychom je sami znali, abychom mu sami rozuměli.

Jestliže říkám "rozuměli", pak používám tohoto slova přirozeně s jistým omezením. Neboť víme všichni, že naše porozumění v přítomné době může býti jen omezené. Ale pokud je toho právě naše dnešní myšlení schopno, měli bychom to, co chceme přinést druhým, mít nejprve sami ve svém nitru uchopeno. Duchovní statky, uložené v tisících přednášek, vykazují pro dnešní myšlení nesčetné záhady. Narážíme tu na zjevné rozpory, ba ještě více: přecházíme hluboká tajemství, jež jsou skryta za slovy Rudolfa Steinera, aniž bychom to tušili. Domnívám se proto, že je to v duchu Rudolfa Steinera, jestliže se dnes, ve vzpomínkový den jeho fyzické smrti, pokusím osvětliti anthroposofickou oblast, která je dnes ještě dosti nejasná.

Od počátku svého působení mluvil Rudolf Steiner o poslech, konajících z duchovních světů přípravné práce, aby se veliká údobí našeho vývoje mohla správným způsobem uskutečniti. Tak museli tito v minulosti přípravně pracovati, aby se lidstvo stalo zralým pro

přijmutí Krista; a dnes a v budoucnosti jest opětně jejich úkolem, přinést lidstvu to, co má Kristem do něho vplynouti.(Cyklus 17/I) V orientálním názvosloví jmenují se tyto poslové "bodhisattvové" a Rudolf Steiner zdůrazňuje: "Teprve, když se člověk jimi orientuje, vystoupí příslušným způsobem vzhůru k poznání, čím Kristus pro lidstvo byl, býti může a stále bude."(Cyklus 30/I)

Nyní shledáte pochopitelným, že duchovní badatel jen ztěží nachází slova, aby nám našimi pozemskými představami a myšlenkami podal obraz těchto vysokých bytostí. To pocítujeme živě, když se pustíme do porovnání jednotlivých výroků Rudolfa Steinera. Často zdá se na první pohled, že si přímo odporují; jindy jest způsob vyjadřování tak subtilní, tak jemný, těžce srozumitelný, že jednotlivým větám porozumíme teprve po několikerém přečtení, mnohdy teprve po týdnech nebo měsících. Proto je též zcela nemožno, podati zde v krátkosti jasný, úplný obraz o bytosti bodhisattvů - toho lze dosáhnouti jen intimní prací jednotlivce.

Ale něco jiného je možno. Je možno sestaviti veliké charakteristické rysy a tím si zjednati porozumění, jak tyto bytosti zasahují do našeho lidského vývoje, jak je stále jejich snahou, dáti v daném okamžiku vproudit do našeho lidského vývoje něčemu novému.

O takovéto sestavení jsem se pokusil a výsledkem je následující obraz:

Bodhisattva není snad nějakým vysoce vyvinutým člověkem, nýbrž bodhisattva jest vysoká duchovní bytost, která nikdy nekráčela po zemi tak jako my - ani snad jako Kristus, jenž skutečně přebýval ve schránkách Ježíšových. V devátém cyklu v deváté přednášce říká Rudolf Steiner, že bodhisattva jest částí oné bytosti, kterou můžeme označiti jako velikého učitele lidstva; která se projevovala v nejrůznějších údobích a nejrůznějším způsobem a kterou bychom v křesťanském nazírání označili jménem "Duch Svátý". Rudolf Steiner líčí to v sedmáctém cyklu v první přednášce v grandiozním obraze (též v devátém cyklu v deváté přednášce najdete tento obraz):

"Tak patří ke Kristu dvanáct bodhisattvů, jejichž úkolem jest, připravovati a dále budovati to, co přinesl Kristus jakožto největší podnět našeho kulturního vývoje. Spatřujeme tu těchto "dvanáct" a v jejich středu Třináctého. Tím vystoupili jsme do sféry bodhisattvů a vstoupili do okruhu "dvanácti hvězd" - a v jejich středu Slunce, které je osvětluje a zahřívá, které jim dává onen životní zdroj, jež pak oni mají opět snášeti dolů na zem."

A v patnáctém cyklu v páté přednášce říká Rudolf Steiner, že bodhisattvové jsou učiteli lidstva, ale pramen jejich nauk že jest Kristus.

Dále říká Rudolf Steiner (cyklus 10/2): Každý bodhisattva má určité poslání ve vývoji Země. Když je toto poslání splněno, nemusí se již vtělovati ve fyzickém těle. Stane se pak "Buddhou", t.j. individualitou, která jakožto bodhisattva nikdy zcela nevstoupila do lidské postavy, ale vstoupí do ní plně ve své poslední inkarnaci, ale pak také ustoupí zase nazpět do jistých duchovních výšin, odkud pak smí dále řídit záležitosti lidstva. Tak tomu bylo například u bodhisattvy, který v inkarnaci Gautama Buddha vystoupil k hodnosti Buddha. Tak tomu bude též u Buddhova nástupce, dnešního bodhisattvy, ale teprve ode dneška za 3000 let; a jeho budoucí hodnost Buddha označujeme jako **Maitreya - Buddha**. (cyklus 19. předn.10)

K nesprávnému závěru mimořádně svádí, že Rudolf Steiner velmi často nazývá člověka, kterým se bodhisattva projevuje, prostě bodhisattvou. Užívá východního způsobu řeči. Tak například mluví často o "znovuvtěleném" bodhisattvovi. A tak označuje též Ješu ben Pandiru často jakožto nástupce onoho bodhisattvy, který se v poslední inkarnaci Gautama Buddha povznesl k hodnosti Buddha. Ovšem vyjadřuje se pak také zase docela přesně, například v patnáctém cyklu, ve čtvrté přednášce, kde říká: "Ješu ben Pandira stál pod ochranou

Buddhova nástupce, nového bodhisattvy." Ale jestliže člověk právě tato místa nezná, může se snadno domnívat, že člověk, který takto stojí pod ochranou bodhisattvy, je sám bodhisattvou.

Je totiž velmi důležité vědět to, neboť neurčité pojetí, kdo vlastně bodhisattva jest, jest mezi našimi členy dosti všeobecné a má svůj původ v tomto často nepřesném způsobu vyjadřování, které však z druhé strany není u Rudolfa Steinera prostě "nahodilé"; porozumíme tomu ještě průběhem těchto vývodů. V každém případě pečoval však Rudolf Steiner o to, aby pro toho kdo zná například přesně jeho cykly, byla tato záměna inspirovaného člověka s bodhisattvou nemožností. Tak říká v deváté přednášce devátého cyklu, že takováto "vtělení" nemusí se brát všude šablonovitě. "Je možno", říká, "mluviti o znovu a znovu se opakujícím vtělení bodhisattvů, ale je nutno vědět, že bodhisattva stál za všemi těmi lidmi, ve kterých se vtěloval, jako část oné bytosti, jež sama jest zosobněnou Moudrostí našeho světa." A předtím říká - v deváté přednášce devatenáctého cyklu a ve čtvrté přednášce patnáctého cyklu o Matoušově evangeliu: že jen tehdy jestliže věci **takto** rozumíme, můžeme i jiné individuality, které jsou taktéž velikými učiteli, nazývat vtělením bodhisattvy.

A v Římě řekl 13.dubna 1910: "Jeho bytost (bodhisattvova) jest jaksi příliš velká, než aby v nějakém lidském těle mohla najíti místo. Jenom část zasahuje do pozemských schrán; větší část zůstává ve vyšších světech."

Milí přátelé, po těchto jednou provždy platných vysvětleních jest Rudolf Steiner, smím-li se tak vyjádřiti, oprávněn mluvit nadále o "vtěleních" bodhisattvy, neboť nyní není již možno propadnout zmíněnému omylu, že ano. Ale kdo, milí přátelé, zná z mnoha přednášek Rudolfa Steinera právě těchto několik míst? A mimo to: jak snadno zapomínají se takové výroky, jejichž důležitost člověk okamžitě neprohlédne.

To musíme mít stále na mysli v následujících vývodech, jinak bychom si nerozuměli.

Přicházíme nyní k úvaze o **Ješu ben Pandirovi**, o němž Rudolf Steiner říká, že byl 105 roků před Kristem vůdcem hnutí, které se projevovalo u Therapeutů a Essejských (cyklus 15. 4. přednáška - Matoušovo evangelium) a které bylo oduševňováno bodhisattvou, který byl nástupcem Buddhovým.

Rudolf Steiner říká v páté přednášce patnáctého cyklu, že Ješu ben Pandira připravoval pod vlivem inspirujícího jej bodhisattvy příchod Kristův, neboť jeho úkolem bylo, probuditi alespoň u několika málo lidí porozumění, čím Kristus bude, porozumění pro skutečnost, že Zarathustrova individualita se vtělí do jedné větve šalamounské linie rodu Davidova (6.přednáška 15.cyklu - Mat.evang.). A Rudolf Steiner říká dále, že bodhisattva, který byl inspirátorem Ješu ben Pandirovým, vtěloval se stále znovu, a že i pro dvacáté století připadá jedno z těchto vtělení (19.cyklu 10.přednáška). To bylo v říjnu 1911. V jedné členské přednášce z 5.listopadu 1911 v Lipsku řekl pak určitým způsobem: Ješu ben Pandira, jenž byl přibližně sto roků od té doby vtělen, **je také nyní již vtělen** a bude vlastním zvěstovatelem Krista v éterickém rouchu, právě tak, jako tehdy zvěstoval Krista jakožto fyzického Krista.

A nyní, milí přátelé, přicházíme k důležitému charakterizování, jakým způsobem se toto takzvané vtělení bodhisattvovo projevuje individualitou Ješu ben Pandiry. Rudolf Steiner říká, že pokaždé když se bodhisattva objeví v novém vtělení (cituji nyní opět doslovně cyklus 19. přednášku 10.) "lidé prožijí, že tu nebo tam žije více nebo méně nadané dítě, na kterém není patrné, že by mělo vykonati něco zvláštního k přípravě budoucího vývoje lidstva." Pak, v přirovnání ke Kristově události, kdy Ježíšova individualita opustila schrány a místo Ježíše usídlil se v nich Kristus, říká Rudolf Steiner dále: "U bodhisattvy bude tomu tak, že sice nastane také něco jako výměna, ale individualita jaksi zůstává. A individualita, která pak vstoupí, která má přinést nové síly pro vývoj lidstva, ponoří se do něho a takový člověk prožije tak mohutnou proměnu. Tato proměna dostavuje se zvláště mezi třicátým a

třiatřicátým rokem. *A vždycky je tomu tak*, že nikdy *nelze vědět, dokud se* tato proměna nedostaví, že právě toto tělo bude bodhisattvou ovlivněno. To jsou toho znaky" říká Rudolf Steiner.

Totéž najdete stejně přesně vyjádřeno v přednášce, kterou měl Rudolf Steiner 1.října v Basileji.

Milí přátelé, z toho vyplývá jasně, že kdyby například se řeklo o některém člověku, který se tohoto věku proměny ještě nedožil - tedy nejméně třicátého roku - že on je budoucím bodhisattvou, pak věděli bychom zcela přesně, že ten jím jistě není. A toto pojetí potvrzuje sám Rudolf Steiner. V Miláně 21.září 1911 říká: "A nejlépe by se poznalo, že někde nebylo vystiženo to pravé, kdyby se o nějakém člověku, který ještě nedosáhl 30 let, řeklo, že se v něm ukazuje bodhisattva. Na tom by se právě poznala nesprávnost takového tvrzení."

Milí přátelé! To všechno je mimořádně důležité, neboť kdyby Rudolf Steiner nebyl vyjádřil tyto znaky tak jasně, tak jednoznačně, stáli bychom před nebezpečím, že bychom bodhisattvu hledali tam, kde není možno ho najít. A toto nebezpečí skrývalo by v sobě ještě další větší nebezpečí. Připomínám Vám slova Rudolfa Steinera, která jsem před chvílí citoval: že k poznání Kristova činu může se člověk povznésti teprve tehdy, když se dříve orientuje u bodhisattvy. Ale to neznamena nic méně, nežli že v nepoznání Kristova posla ve dvacátém století spočívá nebezpečí, že nebude poznán ani Kristus sám, až se v éterické podobě objeví.

A že toto nebezpečí - alespoň jeho možnost - zde jest, o tom svědčí následující:

Milí přátelé, nepřikládám příliš velkou váhu zvláštnostem, které se občas v naší společnosti vynoří. Víte, že Rudolf Steiner sám se o těchto věcech, pokud byly neškodné, vyjadřuje často s jistým humorem. Tak například vyprávěl jednou, že poznal, tuším dvanáct nebo dvacet znovuvtělených "Pannen Marií" a podobně. Něco takového přijde a zase odejde. Ale když se nějaká pověst po léta tvrdošijně udržuje, pak ji prostě nemůžeme ignorovati, neboť taková pověst mohla by přece mít v sobě i pravdu, že ano. A takováto pověst koluje již po několik roků. Pověst zní, že v nejbližší době vystoupí bodhisattva, o kterém Rudolf Steiner říká, že se objeví ve dvacátém století. Ba mluví se již o tom, že tento budoucí bodhisattva je prý na tom nebo onom místě, a bylo dokonce již vysloveno několik jmen. A tato pověst opírá se prý o výrok Rudolfa Steinera. Na otázku, jak tomu je s přicházejícím bodhisattvou, odpověděl prý Rudolf Steiner, že bodhisattva se narodil na začátku století a pohlíží se zájmem na vývoj Anthroposofické společnosti. - Tak to bylo vyprávěno nejen mně, ale i jiným přátelům - ve Stuttgartě i jiných městech.

Podívejme se poněkud blíže na tyto pověsti, které jak jsem již řekl, kolují po delší dobu.

Verze, že se mluví o osobnosti, která má být budoucím bodhisattvou, je po všem tom, co bylo řečeno, přirozeně sama v sobě rozporem, neboť podstatou bodhisattvy jest, že ho nemůžeme nikdy poznati dříve, než použije těla, které chce inspirovati, oduševniti. Mluvit o "budoucím" bodhisattvovi v tom smyslu, že bychom označili člověka, jehož tělo bodhisattva použije, to je právě to, co Rudolf Steiner označuje za nemožnost. Domnívám se, že není zapotřebí, abych Vám to dokazoval pomocí citátů ještě jednou.

Ale nyní může někdo přijít s námitkou: Ano, ale vysoký zasvěcenec je přece výjimkou. Ten může vědět, i když Rudolf Steiner říká, že to nemůže nikdo dříve vědět. - Hleďte, milí přátelé, to je námitka, která by jen svědčila o tom, že ten, kdo s touto námitkou přichází, nemá právě ani zdání o bytosti zasvěcence. Zda to může zasvěcenec dříve vědět, tuto otázku ponechávám nedotčenu, o tom mi nepřísluší rozhodovati. Ale **jestliže** to ví, že o tom nebude **mluviti**, to je něco, co ví každý, kdo je obeznámen s nejzákladnějšími zákony okultismu. Rudolf Steiner říká v desáté přednášce, devatenáctého cyklu, že zde vládne zákon, o němž pojedná v budoucích přednáškách dále: mluví právě o zákoně, že nikdo nemůže dříve

bodhisattvu poznati. Nuže, milí přátelé, zasvěcenec neporuší žádného zákona, který pochází z duchovních světů. Nesmíme svoji pozemskou morálku činit měřítkem pro zasvěcence.

Hled'te, tato pověst se hroutí sama v sobě. Jenom neznalost toho, co Rudolf Steiner řekl o bytosti bodhisattvů, může vésti k výroku vlastně velmi grotesknímu, že ten nebo onen člověk je budoucím bodhisattvou.

Jinak je tomu s výrokiem, jež prý Rudolf Steiner učinil k jednomu členu. Jsem všeobecně velmi skeptický, když slyším: "Dr.Steiner prý řekl " Ale mohl bych docela dobře připustiti, že tato slova vyřkl: že bodhisattva dvacátého století jest již opět "vtělen". Víte, jak toto slovo "vtělen" je nutno chápati; to řekl 5.listopadu 1911 v Lipsku. Citoval jsem Vám to před chvílí doslova. Ale zde neměl Rudolf Steiner na mysli žádného mladšího člověka, nýbrž právě staršího, který jest již bodhisattvou uchopen. Takto chápán je tento výrok veskrze srozumitelným: není nijak v rozporu s duchovními zákony. Rudolf Steiner říká těmito slovy prostě, že člověk, který je inspirován bodhisattvou, jest již zde, mešká již mezi námi.

Ale pověstná slova, že "bodhisattva se narodil na počátku století" nejsou jen tak jednoduše srozumitelná. Chápána obyčejnou pozemskou logikou jsou dokonce úplným nesmyslem. Uvažte jen, milí přátelé, že jednou říká Rudolf Steiner, že označí-li někdo nějakého člověka ve stáří pod 30 roků za bodhisattvu, pak je to známkou, že označený jím není, a pak označí Rudolf Steiner sám člověka, který je mladší 30 let, za bodhisattvu! Neboť nejpозději mohl Rudolf Steiner učiniti tento výrok v roce 1925. Narodil-li se dotyčný na počátku století, mohl v nejpříznivějším případě býti 24 až 25 roků stár - tedy pod 30 let: znamená, že on to *není*. To je přece průhledné, že ano.

Řekl-li jsem před chvílí, že bych mohl docela dobře připustiti, že Rudolf Steiner tento výrok učinil, pak porozumíte mi ihned, jestliže poněkud přihlédnete k tomu, že zasvěcenec má svoji zvláštní řeč. Víte, že Heraklit byl nazýván Temným, protože jeho výroky byly raženy touto tajuplnou řečí. Apokalypsa je plna těchto temných slov - připomínám jen číslo 666 nebo knihu, kterou má Jan pozřítí. Rudolf Steiner přinesl tu oběť, že ve svých spisech a přednáškách se podřizuje všední řeči, aby mu svět venku rozuměl. Ale i on používá často této tajemné řeči, která je pro materialismus naší doby nesrozumitelná a často svádí k omylu. Tak je tomu v jeho mantramech, v jeho průpovědích atd. A také tehdy, když mu jsou kladeny otázky, které prostě nemůže zodpověděti podle pojmů všední řeči. Kdo neznaje těchto skutečností vznášel k němu takovéto otázky a kdo z nás, kdo jsme s ním vešli v osobní styk, nebyl by mu kladl takových otázek? - ten ví, do jaké nejistoty a pochybnosti dovedly často odpovědi Rudolfa Steinera člověka přivést.

Je-li tedy tento pověstně rozšířený výrok Rudolfa Steinera pravdivý, pak byla by to patrně takováto otázka, jež mu dala podnět k odpovědi, že bodhisattva se narodil na počátku století. Znal-li tazatel všechno, co Rudolf Steiner o bytostech bodhisattvů byl řekl, pak musel ihned poznati, že odpověď chápána v obyčejném smyslu je proti-smyslná, jak jsme viděli, a musel se pak snažit o vypátrání hlubšího významu. Ale jaký může býti tento hlubší význam?

Milí přátelé, položme si otázku, co znamená narození, vztahuje-li se na bodhisattvu. Narození bodhisattvy dostavuje se přece teprve po třicátém roce k tomu vyhlédnuté osobnosti. To jsme viděli. Pozorujme tuto věc souběžně se zemským vznikem člověka. V zemském vzniku člověka hraje důležitou úlohu trojnost: početí, vývoj zárodku, narození. Také při oduševnění nějakého člověka bodhisattvou máme co činiti s trojností:

- 1) asi ve třicátém roce uchopí bodhisattva tělo vyhlédnutého člověka
- 2) následkem toho vznikne v tomto člověku proměna, úplný převrat; a
- 3) když bodhisattva pronikne člověka až do jeho éterického těla, pak přestoupí tento se svým posláním zjevně před lidstvo. Pak je zde, milí přátelé, a může jej poznati každý, kdo o tomto

poslání bodhisattvově ví. Chápete, že v přeneseném smyslu jest veskrze správné, řekne-li se, že se teprve narodil.

A jaké je toto poslání bodhisattvovo? Rudolf Steiner to říká zřetelně a jasně. V desáté přednášce patnáctého cyklu stojí: "Onen bodhisattva, který tehdy (v Ješu ben Pandirovi) působil pro přípravu křesťanství, vtěloval se vždy znovu a znovu."

V přednášce ze 4.listopadu 1911: "Je také nyní již vtělen a bude vlastním zvěstovatelem Krista v éterickém rouše, jako tehdy zvěstoval Krista jakožto Krista fyzického."

Dále říká Rudolf Steiner: "Kdyby Ješu ben Pandira" t.j. jeho prostřednictvím bodhisattva, "v nějakém znovuvtělení v naší době poukazoval na zjevení se Krista, pak by poukazoval nikoliv na Krista, který se může zjevití fyzicky, nýbrž na Krista, který se musí zjevit v éterickém rouše právě tak, jak se byl zjevil Pavlovi před Damaškem." A připojuje: "Právě podle toho bylo by jej možno poznati." A jako další jisté znamení udává Rudolf Steiner, že se nebude sám snad vydávati za Krista.

A nyní se můžeme zeptati: Kde máme hledati tuto individualitu, jejímž prostřednictvím plní svoje poslání bodhisattva, jenž jak Rudolf Steiner zdůrazňuje, opět již mezi lidmi působí? Poslání, zvěstovati éterického Krista?

Zeptám se obráceně: Kdo je to, jenž jako první a jediný zvěstoval lidstvu příchod Krista v éterickém rouše?

Rudolf Steiner.

Právě podle toho bylo by možno jej poznati," říká Rudolf Steiner, "že zvěstuje éterického Krista."

Vezměme tyto slova docela vážně, milí přátelé. Ta nám říkají, že to může býti jenom **jeden**, kdo zvěstuje předem éterického Krista. Neboť kdyby to mohli býti dva, nebo více lidí, kdo jej zvěstují, pak nemohl by Rudolf Steiner říci: "Právě podle toho bylo by možno **poznati** bodhisattvu, který působil prostřednictvím Ješu ben Pandiry, že zvěstuje éterického Krista." Neboť pak byly by opět otevřeny všechny brány pochybnosti, omylu.

Jen jeden to může býti. A tímto jedním, tímto jediným byl Rudolf Steiner: Rudolf Steiner, jenž v devadesátých letech minulého století prodělal onu proměnu, které ve své knize "Běh mého života" (kap.22) věnuje celou kapitolu a jenž pak, stále více plněn a pronikán bodhisattvou, předstoupil před svět se svou anthroposofií a zjevně se ohlašoval jakožto zvěstovatel a připravovatel éterického Krista.

Vidíte: opět můžeme v přeneseném smyslu říci, že to bylo pravé narození bodhisattvovo, když Rudolf Steiner na počátku dvacátého století předstoupil před lidstvo se svým posláním jakožto anthroposof a tím jakožto zvěstovatel éterického Krista.

Neboť, že Anthroposofie, výtvor Rudolfa Steinera, má poslání zvěstovati éterického Krista, říká se nám opětně jasně: "Jest úkolem **anthroposofie** zvěstovati Krista v éterické podobě." Tak pravil v Lipsku 4.listopadu 1911. A 5.listopadu 1911: ".....aby toto bylo připraveno, k tomu je tu anthroposofie."

Dne 21.září 1911 v Miláně řekl: "V době intelektualismu dovolávám se nikoliv Vaší víry v autoritu, ale Vašeho intelektuálního zkoumání. A bodhisattva dvacátého století nebude se rovněž dovolávat nějakých zvěstovatelů, kteří jej prohlásí za Maitreya-Buddhu, nýbrž bude se dovolávati **síly svého vlastního slova**. A bude jakožto člověk státi ve světě sám."

Stále znova musím opakovati slova Rudolfa Steinera, že "podle toho bylo by jej možno poznati". Milí přátelé, poznejme jej, nehledejme nadále mezi žijícími takzvaného bodhisattvu,

t.j. člověka skrze něhož chce bodhisattva zvěstovati éterického Krista. Vždyť éterický Kristus jest již zvěstován. Ve více než sto přednáškách a i ve veřejných spisech jest zvěstován již více než dvacet let, od roku 1908! A ten, kdo nám jej zvěstoval, prodléval mezi námi, pohlíželi jsme na něho, slyšeli jsme ho. Zkoumejte svým intelektem, jak nám to Rudolf Steiner klade na srdce, nespojuje-li se v něm všecko to, co nám má sloužiti za znamení, podle něhož můžeme poznati člověka, inspirovaného bodhisattvou dvacátého století.

A až do těch nejintimnějších věcí svítí toto poznání!

Když byly tehdy v Adyaru rozšiřovány o Rudolfovi Steinerovi jezuitské podezřívavé pomluky, měl Rudolf Steiner v Berlíně dvouhodinovou přednášku o svém životě. Líčil dobu svého mládí. Ale co bylo zvláštní, nemluvil v první osobě, ale mluvil stále o "Rudolfovi Steinerovi." "Rudolf Steiner dělal to a to" atd. Muselo se nám to zdáti tak nápadným, že Rudolf Steiner sám vložil větu: "Prosím Vás, abyste nepokládali za nějakou koketerii, jestliže stále mluvím o Rudolfovi Steinerovi." Milí přátelé, dnes tomu rozumíme. Byl to bodhisattva, jež mluvil o Rudolfovi Steinerovi. Mluvil o člověku *skrze* něhož mluvil.

A druhá skutečnost: Rudolf Steiner nepřistoupil nikdy jako člen k Anthroposofické společnosti: on byl jen učitelem. On předával lidem poklady moudrosti, jež mu byly svěřeny a přihlížel pozorně vývoji společnosti, která se pak později odloučila od Adyaru. A když se v roce 1923 ukázalo, že členové sami neměli síly, býti správným způsobem nositeli hnutí, tu se ztotožnil v heroickém rozhodnutí Rudolf Steiner se společností, přeměnil ji tímto krokem ve společenství esoterní. Slavnostním způsobem položil duchovní základní kámen k tomuto nově vytvořenému útvaru. A jak zahájil toto kladení základního kamene?

Milí přátelé! Nikoli slovy, ale tajemnými údery zahájil Rudolf Steiner vánoční sjezd. Byly to symbolické údery, které byly známy jen těm, kdo v předválečné době patřili k jistým stupňům oné esoterní instituce, o které se zmiňuje Rudolf Steiner v 36.kapitole svého "Běhu života". Zřetelnou řečí mluví tyto údery. Ty říkají: "To nové, co Vám chci dáti, navazuje tímto - věrno zákonu esoteriky - na existující dřívější." To byla slova, která pravily ony údery, a která Rudolf Steiner sám později různým příslušníkům oné předválečné instituce potvrdil.

Milí přátelé! Hledím-li - opravdu s hlubokým zármutkem - na rozkol, jež vytvořila fikce o "staré a nové esoterice" v naší společnosti, pociťuji hlubokou pravdu pradávného slova moudrosti: "Kořenem všeho zla jest nevědomost". Právě začátek vánočního sjezdu byl pro každého věci znalého *prorockým protestem* proti této fikci.

Nuže dovolte, milí přátelé, abych shrnul to, co jsem v těchto vývodech řekl: jinak mohla by z nich vyplynouti mnohá nedorozumění. Neřekl jsem, že Rudolf Steiner jest bodhisattvou dvacátého století, neboť tato vysoká bytost, která náleží ke společenství Ducha Svatého, nebyla nikdy vtělena v nějakém člověku. On, bodhisattva, oduševňoval, inspiroval onoho člověka, kterého si byl vyvolil za nástroj. *Neříkám* také, že Rudolf Steiner jest znovuvtěleným Ješu ben Pandirem; ani neříkám, že za 3000 let se on stane Maitreya-Buddhou. To všecko neříkám. Mluvíti o tom není úkolem této hodiny.

Co jsem Vám chtěl vylíčiti, abyste to mohli sami přezkoušeti na slovech Rudolfa Steinera, je toto: Rudolf Steiner byl tou osobností, která byla bodhisattvou dvacátého století inspirována, skrze níž bylo poslání bodhisattvy dvacátého století splněno, a to jednak tím, že Rudolf Steiner po dvě desetiletí zvěstoval éterického Krista a připravoval jeho příchod, dále tím, že vytvořil Anthroposofickou společnost a vánočním sjezdem ji povznesl k jednotě, ke ztotožnění s anthroposofickým hnutím, aby jeho dílo vedla dále, až doba jeho pozemského působení skončí.

Ne bez důvodu řekl 4.listopadu 1911 v Lipsku: "Úkolem anthroposofie jest zvěstovati Krista v éterické podobě." To jest jeho odkaz nám, skrze nějž zůstal ještě i po své smrti

zvěstovatelem éterického Krista. A milí přátelé, vepsána do éterického kosmu je tato naše úloha a na nás jest, abychom ji splnili. Toho bychom měli býti v každém okamžiku pamětlivi.

Samozřejmě, mohou se v nás vynořiti ještě různé otázky. Tak například: Proč toto tajemné skrývání se? Nemohl Rudolf Steiner otevřenými slovy prostě říci: já jsem ten člověk, skrze něhož mluví bodhisattva 20.století? Nikoli, milí přátelé, ve věku intelektuality a svobody bylo by to přečinem proti obojímu. *Našemu*, na jeho díle školenému intelektu muselo býti přenecháno, aby správně zachytil smysl jeho temných slov, abychom nebyli znásilněni autoritou jeho osobnosti.

"Ale proč tak, že nás to mohlo uváděti v omyl? Nestací, že jeho slova jsou temná, ona mohou nás přímo vésti do omylu." Nuže, milí přátelé, právě tak, jako bychom nikdy ve svobodě nemohli voliti dobro, kdybychom neměli možnosti konati i zlo, právě tak nemůže se tato pravda státi vlastním přičiněním vydobytým vlastnictvím duše, nestojí-li na druhém konci zkoumajícího úsilí o poznání omyl. Ale on dává nám dosti náznaků, které nás mohou vésti na správnou cestu. Tak v 10.přednášce 19.cyklu, kde nám říká, podle čeho můžeme poznati bodhisattvou inspirovaného člověka. A v 9.přednášce "Lukášova evangelia", kde doslovně stojí: "Těm, kdo jsou obeznámeni v duchovní vědě, jest on dobře znám, a jednou přijde doba, kdy se o těchto skutečnostech bude mluvíti zevrubně, kdy bude vysloveno i jméno tohoto bodhisattvy." Tím je bezpečně řečeno, že bodhisattva zde jest, že jest již mezi námi, že ano. On je dokonce dobře znám těm, kdo jsou v duchovní vědě obeznámeni. A jednoho dne dovíte se i jeho jméno.

Zde dovolte mi, prosím, vložit něco osobního, co se mně zdá důležitým, abych Vám to sdělil. Moje dnešní vývody je možno bráti jako "rozumové". Takovými také jsou. Ale toto slovo má pro mnohé jistou příchut'. Proto mám za to, že bude správné, když připojím následující: Jistě, že moje líčení bylo čistě myšlenkové povahy. Ale poznání, že Rudolf Steiner byl nástrojem bodhisattvy 20.století, to žije ve mně od roku 1911. To nebylo intelektuální poznání. To byl zážitek. Že jsem dodnes mlčel - dokonce ještě pět let po smrti Rudolfa Steinera - to je proto, že jsem dosud nedovedl vylíčit to čistě myšlenkovými formami, jak to na nás Rudolf Steiner žádá. A zde chtěl bych vložit směrdatné slovo Rudolfa Steinera.

Když Dr.Unger a já jsme se jednoho dne tázali pana Dr.Steinera, jak daleko můžeme jíti v našich členských a i veřejných přednáškách vzhledem ke mnoha esoterním věcem, které nám již tehdy byl dal, odpověděl Rudolf Steiner: "Všecko, i to nejintimnější, můžete dávatí dále, jestliže to rozvinete v čistě myšlenkové formě a *když to vyplyne logicky*." To bylo pro nás oba nadále směrdatným pro naše přednášky, - a to snad vrhá též světlo na čtyři poslední esoterní přednášky Karla Ungera.

Ale právě z tohoto důvodu mohl jsem vám dnes vylíčiti jen část svého tehdejšího zážitku - musím trpělivě čekati, zda-li se mi podaří, vydobýti si také pro ostatní ještě myšlenkovou formu.

Milí přátelé, není možno vyčerpati toto téma *v jedné* přednášce. Některé zdánlivé rozpory mohl bych sám ještě uvéstí. Ale co znamenají tyto malé nejasnosti proti ohromujícím skutečnostem, které jsem před vámi mohl vylíčiti:

- 1) Skutečnost, že Rudolf Steiner stále znova a znova opakuje, že posláním bodhisattvy dvacátého století jest, aby zvěstoval éterického Krista, právě tak jako bylo posláním Ješu ben Pandiry zvěstovati předem fyzického Krista - a že podle tohoto zvěstování mohli bychom poznati bodhisattvou inspirovaného člověka.
- 2) Skutečnost, že Rudolf Steiner tuto úlohu splnil tím, že jako první a jediný po dvě desetiletí byl zvěstovatelem éterického Krista. A pak

3) existuje ještě jedno místo, kde dal prohlédnouti, že on sám jest tímto bodhisattvou inspirovaným člověkem.

Ano, milí přátelé, jednou to vyslovil, i když stále ještě zastřeně, stále ještě skrytě - a sice v 10.přednášce 15.cyklu, v Matoušově evangeliu. Tato kapitola začíná zcela krátkým opakováním toho, co byl řekl předchozího dne. Opakování končí slovy: "To jsme probrali v posledních hodinách." A dále: "Charakterizovali jsme pak včera z tohoto hlediska devatero blahoslavenství jako počátek takzvaného kázání na hoře. Mohli bychom pokračovati ještě dále" atd. - Kdo je vlastně tento "my"? Přirozeně Rudolf Steiner: používá tu právě řečnického zvyku, mluvit ve množném čísle, přibíratí jaksi posluchače s sebou. A tak najdete v jeho přednáškách často toto "my", jemuž přirozeně nutno rozuměti jako "já".

A nyní čtete poslední stránku (261) 10.přednášky "Matoušova evangelia", jež v poslední době vyšlo nově v knižní formě. Zní: "..... A má-li nauka Essejských býti v naší době opět obnovena, chceme-li žítí nikoli v duchu tradice starého bodhisattvy, ale ve smyslu živého ducha nového bodhisattvy, pak musíme se taktéž dáti inspirovat bodhisattvou, který se kdysi stane Maitreya-Buddhou. A tento bodhisattva nás inspiruje tak, že nás upozorňuje, že se blíží doba, kdy Kristus bude v nové formě, v éterickém těle milostí pro ty lidi, kteří novou essejskou moudrostí vyvinou nové síly v době, kdy nový příchod Kristův v éterickém rouše bude působiti oživujícím způsobem. Mluvme zcela ve smyslu inspirujícího bodhisattvy, který se má státi Maitreya-Buddhou. Víme pak, že mluvíme nikoli ve smyslu nějakého náboženského vyznání o Kristu, jak se má opětně státi viditelným pro fyzickou pláň a nebojíme se říci si, že by nám bylo lhostejné, kdybychom museli říci něco jiného, když bychom to poznali jako pravdu; nemáme také nějakou zálibu pro jakoukoli východní náboženskou nauku, nýbrž žijeme jen pro pravdu. Vyslovujeme to poučkami, které poznáváme z inspirace Bodhisattvy samého, jaké bude příští zjevení se Kristovo."

Vidíte, že i zde mluví Rudolf Steiner formou "my", která je však jen opsáním formy "já".

A nyní prosím, vezměte zřetel na všechno to a poslechněte si čtyři v úvahu přicházející místa právě přečtené poslední stránky ještě jednou:

- 1) "Pak musíme se (my) taktéž dáti inspirovat bodhisattvou, který se kdysi stane Maitreya-Buddhou."
- 2) "A tento bodhisattva inspiruje nás tak, že *nás* upozorňuje atd."
- 3) "Mluvme (my) zcela ve smyslu inspirujícího bodhisattvy, který se má státi Maitreya-Buddhou."
- 4) "Vyslovujeme (my) to poučkami, které *poznáváme z inspirace bodhisattvy samého*."

Dosaďte místo opisujícího "my" slovo "já", které je míněno a máte řešení.

Ba, tyto věci jsou skutečně velmi vážné, neboť hledati dnes bodhisattvu, zatím co on, jenž svoje poslání splnil, mezi námi žil a působil, hledati "dnes" budoucího bodhisattvu, co by to vlastně znamenalo? To by znamenalo obnoviti tragiku židovstva.

Milí přátelé! Mezi Židy žil a působil Mesiáš, jehož proroci prorokovali. A dnes po 2000 letech čekají jejich potomci na Mesiáše. Ještě dnes jsou mezi ortodoxními Židy lidé, jejichž prvním úkolem ráno po procitnutí jest jíti k oknu a vyhlédnouti k východu, zda-li nepřišel přes noc Mesiáš. Jistě, že v naší osvětlené době máme úsměv pro takovýto zastaralý ritus, ale v něm se obráží nekonečná tragika.

Abychom se zachránili před podobnou tragikou, to se mi zdálo svatou povinností.

Odkázati Vás na to, milí přátelé, vyzvati Vás k nezaujatému zkoumání, přezkoušení na díle Rudolfa Steinera samého, to zdálo se mi úkolem, který jsem duchu Rudolfa Steinera dlužen, úkolem hodným toho, abychom jím zasvětili den vzpomínky na Rudolfa Steinera.